

PS

ALLEHANDA OM VARJEHANDA

Avdelningen drar sig inte för att återkomma, denna gång med en historia från inte alltför länge sedan och inte alltför långt borta.

Själv påträffade avdelningsföreståndaren under sina irrfärder i cyberrymden på det i övrigt seriösa Mental Health Net <http://www.cmhc.com/> en samling »Useful Research Phrases and what they Really Mean», ditösta ur sedvanligt dunkel källa:

- »It has long been known...» (I didn't look up the original reference.)
- »A definite trend is evident...» (These data are practically meaningless.)
- »Of great theoretical and practical importance...» (Interesting to me.)
- »While it has not been possible to provide definite answers to these questions...» (An unsuccessful experiment but I still have to get it published.)
- »Three of the samples were chosen for detailed study...» (The results of the others didn't make any sense.)
- »Typical results are shown...» (The best results are shown.)
- »These results will be shown in a subsequent report...» (I might get around to this sometime if I'm pushed.)
- »The most reliable results are those obtained by Jones...» (He was my graduate assistant.)
- »It is believed that...» (I think.)
- »It is generally believed that...» (A couple of other guys think so, too.)
- »It is clear that much additional work will be required before a complete understanding occurs...» (I don't understand it.)
- »Correct within an order of magnitude...» (Wrong.)
- »It is hoped that this study will stimulate further investigations in this field...» (This is a lousy paper, but so are all the others on this miserable topic.)
- »Thanks are due to Joe Blotz for assistance with the experiment and to George Frink for valuable assistance...» (Blotz did the work and Frink explained to me what it meant.)
- »A careful analysis of obtainable data...» (Three pages of notes were obliterated when I knocked over a glass of beer.)

Avdelningen analyserar noggrant möjligheterna att återkomma.

Den döde ryssens gata

Saaremaa (Ösel) är den största av de estniska öarna, öster om Gotland och nästan likstor med sin svenska granne. Saaremaa har en yta av ca 3 000 kvadratkilometer och en befolkning på 40 000 – Gotland är ett litet strå vassare.

Huvudstaden på Saaremaa heter Kuressaare (= på estniska ungefär »Storkön»). Under medeltiden och »den gyllene svensktiden» (ärtsoppa och fram till 1721) Arensburg och under tiden för Sovjetockupationen Kingisepp – efter en estnisk kommunist. Numera heter Kuressaare Kuressaare, har ca 25 000 innevånare, en välbevarad medeltidsborg, väldokumenterade nyttiga gyttejbad och en turistpotential fullt i klass med Gotlands. Från min barndom minns jag en lustfylld weekend med familjens Studebaker, havsskogsluften och borgen i Kuressaare finns i bakhuvudet – och nu till saken:

I Kuressaare verkade en av Estlands medicinhöjdare: Aleksander Paldrok (f 1871), professor, grundare av Estlands vetenskapsakademi, av lärostolen i dermatologi vid universitetet i Tartu (Dorpat), av vilohem för leprasjuka och föregångsman för gyttejbad i Kuressaare. Hedersdoktor vid ett antal universitet – däribland Uppsala – och nominerad till Nobelpris. Vad vore mera självklart än att en sådan framstående person kan få en egen gata i Kuressaare? (Enligt den dåvarande Sovjetencyklopedin fanns i Kuressaare totalt 104 gator.)

Eldsjälar bland läkare – främst den nuvarande ordföranden i Saaremaas läkarförening – vågade gå med den frågan till Kuressaares stadsförvaltning under tiden för perestrojka (mot slutet av 1980-talet), men svaret blev nej med motiveringen att namnet Paldrok inte kan uttalas av estländare. (På sin plats här: Lingvistiskt sitter »Paldrok» som en klippa i estnisk mun.) Den genomröda – vad annars? – stadsförvaltningen beslöt att uppkalla den föreslagna gatan efter en rysk pilot som med start från Saaremaa släppte ett antal bomber över Tyskland innan han omkom. Hans namn var Preobrazenski. Och detta gick ju inte att uttala alls. Alltså blev det »Den döde ryssens gata» i folkmun. Brev gick under långa tider fram under den adressen.

Läkarföreningen gav sig inte. Man vände sig till olika makthavare och fick i princip medhåll, dock inte av Kuressaares pampar som nu hade öppnat moteld. Man hade nämligen med hjälp av KGB spårat ett antal dödssynder som Aleksander Paldrok hade gjort sig skyl-

dig till: Han var en fosterlandsvän, hade ett antal utmärkelser från frihetskriget och var dessutom en angenäm sällskapsmänniska.

»Nomenklaturen» fortsatte sin kamp också efter Estlands självständighet – även om makthavarna blev alltmer rosafärgade. Byråkratin kan ändra färg men består. Likaså kraven på prestige. Hur gick det?

Epilog: (Utdrag ur brev den 2 november 1996 från ordföranden i Saaremaa läkarförening): »Ärade Kollega! Glädjen var min i går! Stadsförvaltningen meddelade mig beslutet att gatan utanför kurortsbyggnaden benämns Alexander Paldroks gata. Tio års kamp är över.»

Till epilogen hör att Aleksander Paldroks son och dotter lyckades fly till Sverige. Han – Heiti Paldrok – var uppskattad hudsvampsspecialist på KS och för tidigt död mitt i en föreläsning. Hon var en uppskattad och numera pensionerad läkare i Stockholm.

Einar Berggren
Stockholm

Omläsningen

– Jag måste tala med hälsovårdsnämnden i morgon dag, så där blir ändring för dessa stackars människor! sade doktorn, då vi med fattigstanken sittande kvar i näsan fortsatte. Och ruskade bekymrad och upprörd på huvudet.

– Här skulle väl dusch bidra till mer mänskligt liv! sade jag, och som vi just passerade en vacker å, där några ungdomar i glada baddräkter togo ett vårdopp, tillade jag:

– Och den stigande kallbadsfrekvensen måste väl också i sin mån öka renlighetsbehovet?

Nu kom det.

– Givetvis! Sommarens havsbad för dem, som kan komma i åtnjutande av en sådan lyx, skapar otvivelaktigt ett växande behov av personlig hygien även vintertid och bereder på det viset vägen för dusch och bad. Men då har vi här i denna växande bygd ett fruktansvärt problem.

– Och det är?

– Att genom det dagligen växande antalet W. C. och genom det likaledes växande antalet avloppsledningar från de nya större och större samhällsbyggnaderna, hålla alla vattendrag på att förvandlas till kloaker.

– Det låter fasansfullt!

– Det är det också. Vattendragen, det är landets blodkärl. Föreningarna, då ...

– Det blir blodpropp, det!

– Kan man säga, om man vill.

– Och vad är att göra?

– Omöjligt att säga ännu. Men använder vi bilden med blodpropp, så bör man betänka, att det är en farlig sak, som i elakartade fall kan leda till döden.

Ur »Lort-Sverige» (1938) av Ludvig Nordström.